

«بسمه تعالی»

جهت اطلاع کلیه مدیران عامل محترم بانک‌های دولتی، غیردولتی،

شرکت دولتی پست بانک و موسسه اعتباری توسعه ارسال گردید

با سلام؛

به طوری که مستحضرنند، پرداخت بدهی‌ها در سررسید، ایفای به موقع تعهدات و استفاده از فرصت‌های سرمایه‌گذاری در زمره فعالیت‌های مهم و حیاتی بانک‌ها / موسسات اعتباری می‌باشند که انجام آنها منوط به وجود نقدینگی کافی است. تأیید می‌فرمایند از یک‌سو نگهداشت مازاد نقدینگی منجر به عدم استفاده از دارایی‌های مولد گردیده که موجب تضییع حقوق سپرده‌گذاران و سهامداران خواهد شد و از سوی دیگر کمبود نقدینگی، عدم توانایی بانک / موسسه اعتباری در پرداخت بدهی‌ها و ایفای به موقع تعهدات را به دنبال خواهد داشت که این امر می‌تواند باعث از دست رفتن حسن شهرت و در صورت عدم اتخاذ تمهیدات لازم منجر به ورشکستگی بانک / موسسه اعتباری گردد. از این‌رو به منظور برخورداری از توان و ظرفیت مناسب نقدینگی جهت ایفای موثر نقش واسطه‌گری وجوه، ضروری است بانک‌ها / موسسات اعتباری مدیریت نقدینگی مناسبی را اعمال نمایند به نحوی که علاوه بر انجام فعالیت‌های عادی از توان کافی جهت رفع مشکلات نقدینگی و گذر از شرایط حساس و بحرانی نیز برخوردار باشند. با عنایت به مراتب فوق استقرار سیستم مدیریت ریسک نقدینگی کارا و اثربخش به منظور اعمال مدیریت مناسب نقدینگی ضروری می‌نماید. بدین لحاظ به پیوست «رهنمود مدیریت ریسک نقدینگی» جهت اجرا و فراهم نمودن مقدمات لازم ابلاغ می‌گردد. مقتضی است آن بانک/موسسه اعتباری با طراحی سازمان مناسب و تمهید ساز و کارهای مورد نیاز، زمینه اجرای موثر این رهنمود را فراهم آورده و برحسب اجرای آن نظارت دقیق و مستمر داشته باشد. یادآور می‌گردد رهنمود پیوست حداقل ضوابط جهت مدیریت ریسک نقدینگی را در بردارد، لذا آن بانک/موسسه اعتباری می‌تواند فراتر از حداقل‌های تعیین شده، متناسب با اندازه، نوع و پیچیدگی و گستره فعالیت‌های خود در چارچوب این رهنمود عمل نماید.

خواهشمند است دستور فرمایند رهنمود پیوست پس از اتخاذ تدابیر لازم در سطوح هیات مدیره و مدیریت ارشد، به تمامی واحدهای ذی ربط آن بانک / موسسه اعتباری ابلاغ گردیده و تمهیدات مقتضی برای اجرای مناسب آن اندیشیده شود. /ص

اداره مطالعات و مقررات بانکی

سیمین دخت حکاک

حمید تهرانفر

۳۸۳۱-۲

۳۸۱۶

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

رهنمود

مدیریت ریسک نقدینگی

تیر ماه ۱۳۸۶

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	مقدمه
۱	تعاریف
۲	اهداف مدیریت نقدینگی
۲	فرآیند مدیریت ریسک نقدینگی
۳	استراتژی (راهبرد) مدیریت ریسک نقدینگی
۴	ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی
۶	مقررات داخلی
۷	مدیریت دسترسی به بازار
۷	سیستم اطلاعاتی
۸	اندازه‌گیری و مراقبت خالص جریان‌های نقدی
۹	مدیریت ریسک نقدینگی ارزش‌های عمده
۹	سناریوهای مدیریت نقدینگی
۱۱	برنامه احتیاطی
۱۳	سیستم کنترل داخلی
۱۴	الزام به رعایت مقررات
۱۵	پیوست: نمونه پیشنهادی ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی

رهنمود مدیریت ریسک نقدینگی

مقدمه :

از آنجا که ایفای به موقع تعهدات و تامین دارایی‌های مورد نیاز برای هر بنگاه اقتصادی به منظور تداوم فعالیت، امری اجتناب‌ناپذیر می‌باشد و این موضوع در بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی با توجه به ماهیت و نوع فعالیت آنها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نیز به واسطه اینکه اضافه برداشت بانک‌ها از حساب‌های آنها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران آثار و تبعات پولی و تورمی مخربی به دنبال دارد، لذا ضروری است بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی به منظور برخورداری از توان و ظرفیت بالای نقدینگی، سیستم مدیریت ریسک نقدینگی را مستقر نمایند. از این رو بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در راستای اجرای وظیفه محوله در بند (ب) از ماده ۱۱ قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۸ تیرماه ۱۳۵۱ و اصلاحات پس از آن) مبنی بر نظارت بر بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی - به منظور حصول اطمینان از کارایی و اثربخشی سیستم مدیریت ریسک نقدینگی - "رهنمود مدیریت ریسک نقدینگی" که از این پس به اختصار رهنمود نامیده می‌شود را تدوین می‌نماید.

ماده ۱- تعاریف:

در این رهنمود اصطلاحات و عبارات به کار رفته به شرح ذیل تعریف می‌گردند:

۱-۱) مؤسسه اعتباری:

شامل کلیه بانک‌ها اعم از دولتی و غیردولتی، موسسات اعتباری غیربانکی و عنداللزوم تعاونی‌های اعتبار، صندوق‌های قرض‌الحسنه، شرکت‌های لیزینگ و سایر تشکل‌های اعتباری است که با مجوز و یا تحت نظارت بانک مرکزی ج.ا.ا فعالیت می‌کنند.

۱-۲) نقدینگی:

توانایی مؤسسه اعتباری در تامین منابع نقد جهت پرداخت بدهی‌ها، ایفای تعهدات و افزایش دارایی‌ها.

۳-۱) ریسک نقدینگی:

احتمال به خطر افتادن توانایی موسسه اعتباری در تامین منابع نقد جهت پرداخت بدهی‌ها، ایفای تعهدات و افزایش دارایی‌ها.

۴-۱) دارایی‌های نقدی:

وجه نقد و سایر دارایی‌های موسسه اعتباری که به سرعت، به سهولت و با حداقل هزینه‌ی ممکن قابل تبدیل به وجه نقد باشد.

۵-۱) وضعیت نقدینگی مؤسسه اعتباری:

مازاد یا کسری در دارایی‌های نقدی موسسه اعتباری در مقاطع زمانی مشخص.

ماده ۲- اهداف مدیریت نقدینگی:

۱-۲) پرداخت بدهی‌ها و ایفای تعهدات به طور مستمر و به موقع؛

۲-۲) نگهداری سطح مناسبی از نقدینگی جهت پاسخگویی به جریان‌های نقدی خروجی غیر منتظره بر اساس تجربیات گذشته؛

۳-۲) اجتناب از تامین وجوه با هزینه‌های قابل ملاحظه از جمله فروش اجباری دارایی‌ها؛

۴-۲) تامین سطح مناسبی از نقدینگی مطابق با حدود تعیین شده در مقررات داخلی.

ماده ۳- فرآیند مدیریت ریسک نقدینگی:

مؤسسه اعتباری می‌بایست فرآیند زیر را به منظور مدیریت ریسک نقدینگی

به کارگیرد:

۱-۳) رعایت الزامات اساسی مدیریت ریسک نقدینگی به شرح ذیل:

الف- تدوین استراتژی مدیریت ریسک نقدینگی (مطابق با ماده ۴)؛

ب- ایجاد ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی (مطابق با ماده ۵)؛

ج- تدوین مقررات داخلی برای مدیریت ریسک نقدینگی (مطابق با ماده ۶)؛

د- ثبات و تنوع بخشی به منابع تامین وجوه (مطابق با ماده ۷)؛

ه- ایجاد سیستم اطلاعاتی مدیریت ریسک نقدینگی (مطابق با ماده ۸)؛

۳-۲) اتخاذ رویه‌های اندازه‌گیری، مراقبت و محدود نمودن ریسک نقدینگی به شرح

زیر:

الف- انتخاب روش‌های مناسب برای اندازه‌گیری، مراقبت سطح نقدینگی و

محدود نمودن ریسک نقدینگی متناسب با اندازه، ماهیت و پیچیدگی

فعالیت‌های مؤسسه اعتباری (مطابق با ماده ۹)؛

ب- اتخاذ رویه‌هایی به منظور اندازه‌گیری، مراقبت، مدیریت و تعیین حدود

ریسک نقدینگی ارزش‌های عمده (مطابق با ماده ۱۰)؛

۳-۳) پیش‌بینی سناریوهای مختلف برای مدیریت نقدینگی (مطابق با ماده ۱۱)؛

۳-۴) تدوین برنامه احتیاطی برای مواجهه با شرایط بحرانی (مطابق با ماده ۱۲)؛

۳-۵) استقرار سیستم مناسب کنترل داخلی مرتبط با مدیریت ریسک نقدینگی (مطابق

با ماده ۱۳).

ماده ۴- استراتژی (راهبرد) مدیریت ریسک نقدینگی:

استراتژی مدیریت ریسک نقدینگی در برگیرنده اصول و روش‌های اساسی

مدیریت ریسک نقدینگی است که باید به تایید هیات مدیره برسد. این اصول و روش‌ها

(که می‌بایست مبتنی بر فرض مدیریت ریسک نقدینگی به صورت روزانه باشد) عمدتاً

شامل موارد ذیل می‌گردند:

۴-۱) روش‌های اندازه‌گیری و مراقبت ریسک نقدینگی؛

۴-۲) اصول تدوین سناریوها؛

۴-۳) روش‌ها و رویه‌های محدود نمودن ریسک نقدینگی شامل:

الف- الزاماتی برای ساختار دارایی‌ها و بدهی‌ها؛

ب- الزاماتی برای ساختار دارایی‌های نقد و قابل معامله؛

ج- سایر الزامات مقرر توسط مؤسسه اعتباری؛

۴-۴) اصول به کارگیری ابزارهای مالی در مدیریت ریسک نقدینگی؛

۴-۵) اصول مدیریت نقدینگی هر یک از ارزشهای عمده؛

۴-۶) اصولی برای حصول اطمینان از ثبات و تنوع منابع تامین وجوه؛

۴-۷) اصول رفع مشکلات نقدینگی در کوتاه مدت و بلندمدت؛

۴-۸) اصول تدوین و بازنگری برنامه احتیاطی.

تبصره: ضروری است استراتژی مدیریت ریسک نقدینگی مؤسسه اعتباری متناسب

با توسعه مؤسسه و همگام با تحولات اقتصادی مورد بازنگری قرار گیرد.

ماده ۵- ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی:

به منظور حصول اطمینان از اعمال مدیریت مؤثر ریسک نقدینگی، مؤسسه

اعتباری می بایست ساختار سازمانی کارا و مؤثری متناسب با اندازه مؤسسه و نوع و

پیچیدگی فعالیتها، مستقر نماید.

۵-۱) کمیته فرعی ریسک نقدینگی:

الف- کمیته عالی مدیریت ریسک (رجوع شود به پیوست شماره ۲

”رهنمودهایی برای نظام مؤثر کنترل داخلی در مؤسسات اعتباری“) - که

مسئولیت تدوین استراتژیها، سیاستها و رویه های کلی مدیریت انواع

ریسکها را بر عهده دارد - می تواند به منظور انجام وظایف به نحو

اثربخش، کمیته های فرعی تخصصی مدیریت انواع ریسکها را تشکیل

دهد که از جمله آنها کمیته فرعی ریسک نقدینگی می باشد.

ب- اعضای کمیته فرعی ریسک نقدینگی توسط کمیته عالی مدیریت ریسک

تعیین می گردند، لیکن عضویت افراد زیر در کمیته مزبور ضرورت دارد:

❖ رییس واحد اجرایی مدیریت ریسک؛

❖ رییس واحد خزانه داری؛

❖ رییس واحد امور مالی؛

❖ رییس واحد مرتبط با برنامه ریزی و تجهیز منابع؛

❖ رییس واحد اعتبارات؛

❖ رئیس واحد سرمایه گذاری؛

ج- عمده وظایف کمیته فرعی ریسک نقدینگی عبارتند از:

❖ ارائه پیشنهاد به کمیته عالی مدیریت ریسک در خصوص استراتژی،

سیاست‌ها و رویه‌های مدیریت ریسک نقدینگی؛

❖ ارائه برنامه احتیاطی برای مواجهه با شرایط بحرانی به کمیته عالی

مدیریت ریسک؛

❖ معرفی مقام مسئول تشخیص و مدیریت بحران به کمیته عالی

مدیریت ریسک جهت تایید؛

❖ نظارت بر وضعیت و ریسک نقدینگی در کلیه سطوح مؤسسه اعتباری و

حصول اطمینان از رعایت حدود مصوب هیات مدیره؛

❖ بررسی گزارش‌های دریافتی از واحد اجرایی مدیریت ریسک و تسلیم

گزارش‌های مذکور به کمیته عالی مدیریت ریسک.

۲-۵) واحد مدیریت ریسک نقدینگی:

الف- به منظور شناسایی، اندازه‌گیری، مراقبت و کنترل ریسک نقدینگی در

چارچوب حدود مصوب هیات مدیره و همچنین جهت تسهیل نظارت مؤثر بر

ریسک نقدینگی لازم است هیات مدیره، واحد مدیریت ریسک نقدینگی - که

از زیرمجموعه‌های واحد اجرایی مدیریت ریسک می‌باشد - را تشکیل دهد.

ب- اهم وظایف واحد مدیریت ریسک نقدینگی عبارتند از:

❖ ارزیابی مناسب بودن مدل‌های به کارگرفته شده برای اندازه‌گیری

ریسک نقدینگی و گزارش نتایج حاصله؛

❖ بررسی تطابق منابع واقعی در معرض ریسک نقدینگی با حدود مصوب

منابع در معرض ریسک نقدینگی؛

- ❖ کنترل ادواری نتایج واقعی با نتایج حاصل از پیش‌بینی مدل‌ها؛
 - ❖ برآورد مستمر هر یک از اجزای درآمد با توجه به ریسک نقدینگی
متناظر با آن؛
 - ❖ طراحی و اجرای آزمون بحران و تحلیل نتایج آن؛
 - ❖ تهیه منظم گزارش‌های سنجش ریسک نقدینگی؛
 - ❖ گزارش منظم نتایج بررسی‌ها به واحد اجرایی مدیریت ریسک.
- توضیح: نمونه پیشنهادی ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی به پیوست ارائه شده است.

ماده ۶- مقررات داخلی:

- مقررات داخلی مدیریت ریسک نقدینگی هر مؤسسه اعتباری می‌بایست به تصویب هیات مدیره برسد و حداقل موارد زیر در آن قید شود:
- ۱-۶) ساختار سازمانی کارا و مؤثر شامل تعیین حدود اختیارات، مسئولیت‌ها و جریان‌های اطلاعاتی به منظور فراهم‌آوردن مبنایی برای استقرار استراتژی مدیریت ریسک نقدینگی؛
 - ۲-۶) روش‌های مناسب جهت همکاری مؤثر بین واحدهای مسئول مدیریت ریسک نقدینگی و واحدهای ارائه دهنده اطلاعات با اهمیت، به منظور مدیریت ریسک نقدینگی؛
 - ۳-۶) الزاماتی برای ارائه اطلاعات، در فواصل منظم و با جزئیات کامل به هیات مدیره، مدیریت ارشد و سایر کارکنان مرتبط؛
 - ۴-۶) رویه‌های اندازه‌گیری و مراقبت ریسک نقدینگی برای هر یک از ارزش‌های عمده به تفکیک و یک‌جا برای تمام ارزشها (مطابق با ماده ۱۰)؛
 - ۵-۶) تعریف شاخص‌های عمده برای ریسک نقدینگی، نحوه مراقبت مستمر از مؤثر بودن آنها و تعیین حدود برای ارزش شاخص‌های مذکور؛
 - ۶-۶) رویه‌های اصلاحی مورد استفاده در موارد تجاوز از حدود مقرر؛

۶-۷) تدوین ضوابطی جهت موارد استثناء؛

۶-۸) روش‌هایی برای طراحی سناریوهای اصلی (تداوم فعالیت) و جایگزین (بحران) و الزاماتی برای بازنگری میزان اعتبار مفروضات و پارامترهای مورد استفاده در

سناریوی اصلی به طور منظم و در سناریوی جایگزین حسب ضرورت؛

۶-۹) ساز و کار کنترلی به منظور حصول اطمینان از عملکرد صحیح مدیریت ریسک نقدینگی؛

۶-۱۰) الزاماتی برای بازنگری منظم مقررات داخلی و استراتژی مدیریت ریسک نقدینگی.

ماده ۷- مدیریت دسترسی به بازار:

۷-۱) به منظور دستیابی به ثبات و تنوع بخشی منابع تامین وجوه، ضروری است مؤسسه اعتباری موارد زیر را مد نظر قرار دهد:

الف- برقراری ارتباط مستمر و مستحکم با اعتباردهندگان، بانک‌های طرف معامله، سایر مشتریان و شرکای تجاری عمده و مؤثر بر نقدینگی مؤسسه؛

ب- بررسی میزان قابلیت اتکا به هر یک از منابع تامین وجوه؛

ج- تحت نظر قراردادان گزینه‌های مختلف تامین وجوه و روند آنها.

۷-۲) به منظور حصول اطمینان از فروش به موقع و با قیمت مناسب دارایی‌ها، مؤسسه اعتباری می‌بایست همواره امکان دسترسی به بازار را تحت نظر قرار

دهد.

ماده ۸- سیستم اطلاعاتی:

مؤسسه اعتباری به منظور ارائه اطلاعات ضروری و مورد نیاز به مدیریت و سایر کارکنان مؤثر بر نقدینگی و مرتبط با آن - به جهت اندازه‌گیری، مراقبت و کنترل مستمر ریسک نقدینگی - باید از سیستم اطلاعاتی جامعی با ویژگی‌های ذیل برخوردار باشد:

۸-۱) ارائه اطلاعات به طور روزانه و در دوره‌های زمانی مشخص به منظور

اندازه‌گیری و بررسی روند ریسک نقدینگی؛

- ۸-۲) ارایه اطلاعات به منظور اندازه‌گیری ریسک نقدینگی برای هر یک از ارزش‌های عمده به تفکیک و برای کلیه ارزش‌ها به صورت یک‌جا؛
- ۸-۳) ارایه اطلاعات در خصوص شاخص‌های ریسک نقدینگی جهت مقایسه ارزش آنها با حدود مقرر؛
- ۸-۴) ارایه اطلاعات در خصوص وضعیت نقدینگی جهت مقایسه با حدود مقرر؛
- ۸-۵) ارایه اطلاعات جهت ارزیابی روند نقدینگی در سطح کل مؤسسه اعتباری؛
- ۸-۶) ارایه اطلاعات در خصوص ترکیب بدهی‌ها به طور کلی و در مورد سپرده‌گذاران عمده به تفصیل.

ماده ۹- اندازه‌گیری و مراقبت خالص جریان‌های نقدی:

- به منظور مدیریت ریسک نقدینگی، مؤسسه اعتباری باید رویه‌های مناسبی برای اندازه‌گیری و مراقبت خالص جریان‌های نقدی در اختیار داشته باشد.
- این رویه‌ها عمدتاً شامل موارد زیر است:
- ۹-۱) جمع‌آوری کلیه اطلاعات کمی ضروری برای مدیریت ریسک نقدینگی؛
- ۹-۲) تنظیم جدول سررسید پلکانی (جدول سنی) دارایی‌ها و بدهی‌های بالای خط ترازنامه؛
- ۹-۳) پیش‌بینی و ارزیابی جریان‌های نقدی محتمل و مورد انتظار ناشی از ارقام زیر خط ترازنامه؛
- ۹-۴) اندازه‌گیری و مقایسه جریان‌های نقدی ورودی و خروجی (اعم از بالا و زیر خط ترازنامه)؛
- ۹-۵) مراقبت روزانه از خالص جریان‌های نقدی، حداقل برای پنج روز کاری آتی و دوره‌های زمانی طولانی‌تر؛
- ۹-۶) اندازه‌گیری ارزش شاخص‌های عمده ریسک نقدینگی و مقایسه آنها با حدود از پیش تعیین شده.

ماده ۱۰- مدیریت ریسک نقدینگی ارزشهای عمده:

مؤسسه اعتباری موظف است به منظور نیل به اهداف مدیریت نقدینگی، رویه‌هایی را برای اندازه‌گیری، مراقبت و کنترل نقدینگی در مورد هر یک از ارزشهای عمده که با آنها فعالیت می‌نماید، بکار گیرد.

۱-۱) به منظور مدیریت ریسک نقدینگی ارزشها، ضروری است مؤسسه اعتباری با توجه به حجم مبادلات ارزشها، برای هر یک از ارزشهای عمده به تفکیک و برای تمام ارزشها به صورت یکجا حدودی را تعیین نماید که این حدود همواره باید تحت مراقبت قرار گیرد.

۱-۲) در تعیین محدودیت‌های فوق‌الذکر، لازم است مؤسسه اعتباری به وضعیت مالی، نوع و پیچیدگی فعالیتها، حجم مبادلات و شرایط غیر مترقبه توجه نماید.

۱-۳) در صورتی که مؤسسه اعتباری دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی خود را بر حسب ارزشهای متفاوت نگهداری نماید، ضروری است موارد ذیل را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد:

الف- شرایط مؤثر بازار، در دسترسی به بازار ارز؛

ب- امکان تبدیل هر ارز به ارزشهای دیگر در شرایط مختلف؛

ج- سایر شرایط مؤثر در تامین ارز مورد نیاز مؤسسه اعتباری.

ماده ۱۱- سناریوهای مدیریت نقدینگی:

۱۱-۱) مؤسسه اعتباری به منظور نیل به اهداف مدیریت نقدینگی، باید سناریوی اصلی (تداوم فعالیت) و سناریوی جایگزین (بحران) را طراحی نماید.

الف- سناریوی اصلی (تداوم فعالیت):

این سناریو به رفتار جریان‌های نقدی مورد انتظار که ناشی از فعالیت‌های عادی مؤسسه اعتباری است، اشاره دارد. تحت سناریوی مذکور، مؤسسه اعتباری ملزم است به منظور اطمینان از ایفای تعهداتش در سررسید، مدیریت نقدینگی خود را به صورت روزانه اعمال نماید.

ب- سناریوی جایگزین (بحران):

این سناریو به رفتار جریان‌های نقدی در هنگام بروز اختلالات (حتمی یا احتمالی) از قبیل مشکلات عملیاتی، تردید در پرداخت به موقع بدهی‌ها و عدم توانایی مؤسسه در انطباق با تغییرات محیطی اشاره دارد. تحت این سناریو، مؤسسه اعتباری به منظور مقابله با مشکلات مذکور بایستی نقدینگی کافی جهت انجام عملیات برای حداقل پنج روز کاری در اختیار داشته باشد.

۱۱-۲) در هریک از سناریوهای فوق، مفروضات در خصوص میزان و ترکیب دارایی‌ها عمدتاً شامل موارد ذیل می‌باشد:

الف- برآورد میزان دارایی‌های سررسید شده که مؤسسه اعتباری تمایل و توانایی تمدید آنها را دارد؛

ب- برآورد افزایش یا کاهش در میزان دارایی‌های عمده؛

ج- طبقه‌بندی هریک از دارایی‌ها برحسب درجه نقدشوندگی آنها.

۱۱-۳) در سناریوی اصلی (تداوم فعالیت)، مفروضات در خصوص میزان و ترکیب بدهی‌ها عمدتاً عبارتند از:

الف- برآورد سطح متعارفی از میزان بدهی‌های سررسید شده‌ی قابل تمدید و رشد متعارف سپرده‌های جدید؛

ب- برآورد میانگین موزون سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار براساس سررسید آنها و تخمین میزان بازپرداخت سپرده‌های عندالمطالبه براساس روند گذشته.

۱۱-۴) در سناریوی جایگزین (بحران)، مفروضات در خصوص میزان و ترکیب بدهی‌ها بطور عمده متشکل از موارد زیر می‌باشد:

الف- برآورد میزان منابع مالی که تحت هر شرایطی در اختیار مؤسسه اعتباری می‌باشد و برآورد میزان توانایی مؤسسه در افزایش این گونه منابع؛

ب- برآورد میزان منابع مالی که تحت شرایط بحرانی، مؤسسه اعتباری آنها را از دست خواهد داد؛

ج- برآورد میزان منابع مالی احتیاطی، که با توجه به شدت بحران مورد نیاز مؤسسه اعتباری خواهد بود.

۵-۱۱) در سناریوهای اصلی و جایگزین، مفروضات مربوط به میزان و ترکیب ارقام زیر خط ترازنامه عمدتاً باید شامل برآورد جریان‌های خروجی ناشی از تعهدات اعتباری، ضمانت‌نامه‌ها، اعتبارات اسنادی و ابزارهای مشتقه (مانند قراردادهای آتی، اختیاری و ...) باشد.

۶-۱۱) هنگام بررسی مفروضات سناریوهای اصلی و جایگزین، سایر عوامل مؤثر بر نقدینگی مؤسسه اعتباری از جمله نیازهای نقدینگی ناشی از پرداخت‌ها، تسویه مبادلات، خدمات کارگزاری و ... باید در نظر گرفته شوند.

۷-۱۱) ضروری است مؤسسه اعتباری، اعتبار مفروضات مطروحه در هریک از سناریوها را با توجه به شرایط درون و برون سازمانی خود، به طور منظم مورد بررسی قرار دهد. در صورت تغییر مفروضات هریک از سناریوها، لازم است سناریوی ذی‌ربط به نحو مقتضی تعدیل و اصلاح شود.

ماده ۱۲- برنامه احتیاطی:

به منظور مقابله با مشکلات نقدینگی در شرایط بحرانی، مؤسسه اعتباری ملزم به طراحی برنامه احتیاطی می‌باشد که تصویب آن توسط هیات مدیره مؤسسه ضروری است. این برنامه می‌بایست عمدتاً شامل موارد زیر باشد:

۱-۱۲) رویه‌هایی به منظور پیشگیری از وقوع شرایط بحرانی:

ضروری است مؤسسه اعتباری به منظور پیشگیری از وقوع شرایط بحرانی، رویه‌هایی را اتخاذ نماید که از جمله آنها می‌توان به رویه‌ی بکارگیری علائم هشدار دهنده به شرح زیر اشاره نمود:

الف- تعیین علائم هشدار دهنده‌ی وقوع بحران؛

ب- تعیین اقدامات مؤثر در هنگام بروز هر یک از علائم فوق؛

ج- وجود ساز و کارهایی جهت مراقبت دائمی از علائم فوق‌الاشاره و گزارش‌دهی آنها به مقامات ذیربط.

توضیح: به طور مثال تداوم بدهکار شدن حساب‌های مؤسسه اعتباری نزد بانک مرکزی ج.ا.ا می‌تواند از جمله علائم هشدار دهنده‌ی مذکور در بند الف فوق محسوب گردد.

۲-۱۲) سیاست‌هایی برای گذر از شرایط بحرانی:

ضروری است مؤسسه اعتباری به منظور مواجهه با شرایط بحرانی سیاست‌هایی را اتخاذ نماید که عمدتاً شامل موارد ذیل باشد:

الف- تعیین مقام مسئول جهت تشخیص و مدیریت بحران؛

ب- تفکیک صریح و صحیح مسئولیت‌ها و تفویض اختیارات به مدیران و کارکنان ذیربط؛

ج- تعیین رویه‌هایی جهت حصول اطمینان از برقراری جریان صحیح و به موقع اطلاعات در درون و برون مؤسسه اعتباری، عمدتاً به شرح زیر:

❖ اتخاذ ترتیبات لازم جهت آگاهی سریع بانک مرکزی ج.ا.ا از وقوع بحران؛

❖ وجود ساز و کاری جهت دسترسی به موقع مدیران ارشد به اطلاعات به منظور اتخاذ تصمیمات مقتضی؛

❖ ارائه اطلاعات به موقع به کارکنان مؤثر بر نقدینگی و مرتبط با آن، جهت انجام وظایف محوله؛

د- اتخاذ تمهیداتی به منظور تغییر در ترکیب دارایی‌ها و بدهی‌ها (مانند: افزایش نرخ سود سپرده‌ها، فروش دارایی‌هایی که به قصد نگهداری خریداری شده‌اند و ...):

ه- اولویت‌بندی اعتباردهندگان، گیرندگان تسهیلات و سایر مشتریان بر طبق درجه اهمیت آنها به منظور حفظ روابط مؤسسه با مشتریان عمده؛

و- تعیین میزان منابع احتیاطی در دسترس - متناسب با شرایط بحرانی - و

اولویت‌بندی منابع مذکور؛

ز- تدوین برنامه‌ای برای مواقع عدم دسترسی مؤسسه به منابع احتیاطی؛

ح- وجود برنامه و روش‌هایی برای برقراری ارتباط با جامعه از طریق

رسانه‌های گروهی به منظور حفظ حسن شهرت مؤسسه اعتباری و

جلوگیری از بروز و گسترش شایعات.

تبصره: ضروری است مؤسسه اعتباری برنامه احتیاطی را با توجه به تغییر در شرایط

درون و برون مؤسسه، بطور منظم مورد بازنگری قرار دهد.

ماده ۱۳- سیستم کنترل داخلی:

۱-۱۳) مؤسسه اعتباری باید سیستم کنترل داخلی مؤثر و کارایی برای مدیریت

ریسک نقدینگی ایجاد و همواره از اثربخشی و کارایی آن اطمینان حاصل

نماید. این سیستم جزء لاینفک سیستم کنترل داخلی مؤسسه اعتباری بوده و

بایستی از ویژگی‌های زیر برخوردار باشد:

الف- محیط کنترلی مناسب؛

ب- فرآیند مناسبی برای شناسایی، اندازه‌گیری و مراقبت ریسک نقدینگی؛

ج- ساز و کارهای کنترلی در مقررات داخلی و رویه‌ها؛

د- سیستم اطلاعاتی مناسب؛

ه- بررسی مستمر میزان تبعیت از سیاست‌ها و رویه‌های اتخاذ شده، رعایت

مقررات داخلی و محدودیت‌های مقرر.

۲-۱۳) سیستم کنترل داخلی کارآمد، می‌بایست اثربخشی و کارایی سیستم مدیریت

نقدینگی را به وسیله واحد حسابرسی داخلی به‌طور مستمر مورد بررسی و

ارزیابی قرار دهد.

۳-۱۳) در هنگام بروز اختلال در سیستم مدیریت نقدینگی، سیستم کنترل داخلی باید

از انجام موارد زیر اطمینان حاصل نماید:

الف- اجرای اقدامات اصلاحی مناسب جهت اصلاح به موقع سیستم مدیریت

نقدینگی در مواقع ضروری؛

ب- اطلاع به موقع مدیران مرتبط با مدیریت نقدینگی از اختلالات.

ماده ۱۴- الزام به رعایت مقررات:

مؤسسه اعتباری همواره ملزم به رعایت این رهنمود و سایر مقرراتی است که به

منظور حصول اطمینان از اعمال مؤثر مدیریت ریسک نقدینگی، توسط بانک مرکزی ج.ا.ا.

تعیین و ابلاغ می گردد.

نمونه پیشنهادی ساختار سازمانی مدیریت ریسک نقدینگی

